KÜLÖNFÉLÉK

A magyar nyelv a Kárpát-medencében: 25 év kutatás, tervezés és szolgálat

A Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat jubileumi konferenciája

A nemzeti összetartozás napján, június 4-én tartotta 25 éves jubileumi konferenciáját a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat a Magyar Tudományos Akadémián. A magyar nyelv a Kárpát-medencében: 25 év kutatás, tervezés és szolgálat című konferencián az előadások mellett kerekasztal-beszélgetésre és a Szabó T. Attila-díj átadására is sor került. A jubileumi programot zenei és irodalmi műsor keretezte.

Az eseményt az MTA elnöke, Pósfai Mihály nyitotta meg, személyes hangvételű – szakterületének, a geológiának és a nyelvészetnek a kapcsolódási pontjait is hangsúlyozó – köszöntőjében. Kecskeméti Gábornak, az MTA főtitkárának üdvözlő szavait É. Kiss Katalin akadémikus ünnepi köszöntője követte, majd Zétényi Tamás csellóművész előadásában Ligeti György Csellószonátája hangzott el.

Szoták Szilvia elnökasszony plenáris előadásában visszatekintett a Termini elmúlt negyedszázados működésére, a publikációkra, a Kutatóhálózat együttműködéseire, a közös projektre, mind a határtalanítás és a folyamatosan bővülő, bővített ht-szótár[1], mind az oktatásterminológia átfogó munkálataira; valamint az immáron mind a hét külső régióban jelen lévő kutatóintézetek eredményeire. Külön kiemelte a „Termini családjának" szakmai és személyes kapcsolódási pontjait, az emberi kapcsolatok, a közösség fontosságát. Az évforduló alkalmából megjelent vaskos, több mint hatszáz oldalas tanulmánykötet (Szoták szerk. 2026) is kiválóan mutatja a kutatóhálózat szerteágazó tevékenységét, kutatási területeit, teljesített vállalásait, feladatait, melyről a második plenáris előadásban is szó esett: főként annak nyelvpolitikai vonatkozásait taglalta Csernicskó István A nyelvpolitika mint a magyar nyelvi stratégiák központi kérdésköre: kutatási irányok a Termini Kutatóhálózat munkájában című előadása.

A tartalmas délelőtt folyamán három további előadás hangzott el: Benő Attila és P. Márkus Katalin lexikográfiai kérdésekről beszélt a Termini magyar–magyar szótár hasznosíthatósága kapcsán; Vukov Raffai Éva és Dančo Jakab Veronika a jelenleg is folyó oktatásterminológiai harmonizációs projekt eredményeit ismertette; Hires László Kornélia és Lehocki-Samardžić Anna pedig Kárpát-medencei nyelvitájkép-vizsgálataikról számoltak be.

Rövid szünetet követően a Termini társelnökének, Péntek Jánosnak a vezetésével kerekasztal-beszélgetést hallhattunk a nyelvi irodák képviselőivel. Vukov Raffai Évával (Verbi Nyelvi Kutatóműhely), Lehocki-Samardžić Annával (Glotta Nyelvi Intézet), Sebők Szilárddal (Gramma Nyelvi Iroda), Csernicskó Istvánnal (Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont) és Kolláth Annával (Imre Samu Nyelvi Intézet) az elmúlt

[1] http://termini.nytud.hu/htonline

DOI: https://doi.org/10.18349/MagyarNyelv.2026.3.372

évtizedek eredményeiről és a jövő lehetőségeiről beszélgetett Péntek professzor (Szabó T. Attila Nyelvi Intézet): a kisebb és nagyobb régiók nyelvtervezési feladatairól, az átfogó nyelvstratégia szükségességéről, valamint a szórványok helyzetéről, a demográfiai és asszimilációs kihívásokról.

A konferencia zárásaként ünnepélyes keretek között átadták a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat és a Magyar Nyelvtudományi Társaság közös díját, A magyar nyelv a tudományban – Szabó T. Attila-díjat Nagy Zsoltnak és Zsemlyei Borbálának. Nagy Zsoltnak annak elismeréseként ítélték oda, hogy „az erdélyi tudománytörténeti előzményekhez, Szabó T. Attila munkásságához is sok szállal kapcsolódó néprajzi és botanikai kutatásaiban különös figyelmet fordított a magyar népi és tudományos szaknyelvre, a szakterületek nyelvének vizsgálatára, tudatos alkalmazására, fejlesztésére". Zsemlyei Borbála pedig „a Szótörténeti tár és annak mutatója egyik szerkesztőjeként kapta a díjat, akinek oktatói és kutatói munkássága is szervesen kapcsolódik Szabó T. Attila szellemi örökségéhez, és aki angol nyelvű publikációival ennek az örökségnek a nemzetközi ismertségéhez is hozzájárult".

A konferencia mellett a díjátadó is jubileumi volt, hiszen idén van Szabó T. Attila születésének százhuszadik évfordulója, s pontosan tíz esztendővel ezelőtt, 2016-ban alapították a róla elnevezett díjat a Szabó–Törpényi és a Borhidi–Thury nagycsaládok olyan szakemberek támogatására, akik a magyar tudományos nyelv igényes használatát fontosnak tartják, ennek fejlesztésén fáradoznak; emellett munkásságukkal hozzájárulnak Szabó T. Attila életművének megismertetéséhez; kutatásaikkal kapcsolódnak annak folytatásához, felhasználják annak eredményeit[2] (Péntek 2020: 237–238).

Szabó T. Annamária Ulla és Benő Attila a díjazottakat méltató szavait, laudációját követően Szabó T. Anna olvasta fel nagyapja, Szabó T. Attila munkássága ihlette A nyelv című versét és A nyelv eszközei című prózáját. A díjat a Termini részéről Péntek János, a Nyelvtudományi Társaság részéről Juhász Dezső, az alapítók részéről Szabó T. Annamária Ulla adták át.

Az évfordulós konferencián elhangzott előadások és szakmai beszélgetések alapján jól látható az a hatalmas munka, az a megtett út, amit a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat tagjainak a magyar nyelvközösség érdekében végzett 25 éves szolgálata jelent, s amelynek ígéretes folytatásáról is képet kaphattunk a tartalmas találkozón.

Hivatkozott irodalom

Péntek János 2020. Szabó T. Attila-díj 2020. *Magyar Nyelv* 116: 237–238.

Szoták Szilvia szerk. 2026. *A magyar nyelv a Kárpát-medencében: 25 év kutatás, tervezés és szolgálat. Válogatott írások a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat nyelvészeitől.* Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat, Törökbálint.

Szabó T. Annamária Ulla
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

[2] A Szabó T. Attila-díjban eddig heten részesültek: Bárth János, Bartos-Elekes Zsombor, N. Fodor János, Fogarasi Katalin, Kuna Ágnes, M. Pintér Tibor és Tamás Dóra Mária.